

Asia: VN/31134/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle tietoturvallisuudesta Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen ja turvallisuussäntöjen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton kesken vaihdettavan tu

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ulkoministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tietoturvallisuudesta Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen ja turvallisuussäntöjen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton (Nato) kesken vaihdettavan turvallisuusluokitellun tiedon suojaamiseksi tehdyn hallinnollisen järjestelyn ja Pohjois-Atlantin liiton kanssa tehdyn tietoturvallisuussopimuksen irtisanomiseksi. Hallituksen esityksen luonnoksen liitteenä oleva tietoturvallisuussopimus siten korvasi aiemman Naton kanssa tehdyn tietoturvallisuussopimuksen (SopS 7-8/2013). Oikeusministeriö on ollut edustettuna hallituksen esityksen luonnosta valmistelleessa työryhmässä, eikä oikeusministeriöllä ole huomautettavaa asiaan. Oikeusministeriö esittää kuitenkin harkittavaksi, olisiko tietoturvallisuussopimuksen ja henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön suhdetta hyvä vielä täsmentää jäljempänä mainituilta osin.

Sopimuksen 1 artiklan mukaisesti sopimus soveltuu Suomen ja Naton välillä vaihdettavan turvallisuusluokitellun tiedon lisäksi Naton jäsenvaltioiden välillä vaihdettavaan turvallisuusluokiteltuun tietoon, joka toimitetaan Naton ohjelman, hankkeen tai sopimuksen tueksi. Sopimuksen soveltaminen Naton jäsenvaltioiden välillä ei siten edellytä muodollista Naton yhteistyötä vaan sitä sovelletaan myös jäsenvaltioiden väliseen kansainväliseen yhteistoimintaan, jolla tuetaan Naton toimintaa.

Oikeusministeriön käsityksen mukaan tietoturvallisuussopimuksen ja Naton tietoturvallisuussäntöjen mukaiset velvoitteet suojaisivat oleellisin osin myös henkilötietoja, vaikka kyseessä ei ole sama asia kuin tietosuojalainsäädännössä tarkoitettu tietosuojan tason riittävyys. Henkilötietojen suojan kannalta on merkityksellistä se, että sopimus tulisi sovellettavaksi myös sen osapuolten kahden- tai monenvälisessä tiedonvaihdossa. Toisaalta henkilötiedot sisältyvät

tyypillisesti asiakirjoihin, joita suojausveloitteet koskevat. Toisaalta sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat asiakirjat vaikuttaisivat sellaisilta, että ne sisältäisivät henkilötietoja vain vähäisessä määrin. Lisäksi suurin osa Naton jäsenistä on myös Euroopan neuvoston henkilötietojen suojaa koskevan yleissopimuksen N:o 108 osapuolia. Yleissopimusta on muutettu pöytäkirjalla CETS 223, joka kuitenkin ei ole vielä voimassa.

Esitysluonnokseen on sisällytetty jakso (2.3), jossa selostetaan sopimuksen kannalta merkityksellistä henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Jaksossa viitataan voimassa olevaan tietoturvaluussopimukseen liittyvään eduskunnan puolustusvaliokunnan mietintöön (PuVM 5/2012 vp), jossa on kiinnitetty huomiota tarpeeseen huomioida perustuslain 10 §:ssä suojattu henkilötietojen suoja siltä osin kuin turvallisuusluokiteltuihin tietoihin sisältyy henkilötietoja. Jaksossa on selostettu sovellettavaksi tulevat lait silloin, kun kyse olisi Suomen viranomaisen suorittamasta tietoturvaluussopimuksen perusteella suojattavien Naton asiakirjojen käsittelystä, kyseisten lakien soveltamisalaa koskevien rajausten mukaisesti. Huomioiden 1 artiklan sisällön, selkeyden vuoksi tekstissä olisi ehkä hyvä täsmentää vielä, voisivatko suojattavat asiakirjat olla muitakin kuin muodollisesti Naton asiakirjoja. Näihin kaikkiin voinee lähtökohtaisesti sisältyä henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelyä vaikuttaisi liittyvän tiedonvaihdon lisäksi ainakin sopimuksen 3 artiklan edellyttämiin henkilöturvallisuusselvityksiin sekä niihin liittyvään yhteistyöhön muiden sopimuksen osapuolten kanssa.

Esitysluonnoksen mukaan Naton asiakirjoihin sisältyviä henkilötietoja voivat käsitellä myös muut kuin rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset. Toisaalta HE-luonnoksesta ei kovin selkeästi ilmene, mitä muut tietoturvaluussopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asiakirjoja tai muuta tietoturvaluusveloitteiden alaista aineistoa käsittelevät viranomaiset olisivat Puolustusvoimien lisäksi. Esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnin mukaan asiakirjajakelut tulevat kohdentumaan eri hallinnonaloille, mutta erityisesti määrän kasvu näkyy Puolustusvoimissa sekä ulko- ja puolustusministeriöissä. Tekstistä ei myöskään ilmene, voisivatko muut viranomaiset luovuttaa suoraan suojattavaa aineistoa sopimuksen nojalla. Tällä on merkitystä erityisesti tietosuoja-asetuksen V luvun soveltamisen kannalta (henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille). Tekstissä on nyt viittaus vastaavaan rikosasioiden tietosuojalain lukuun. Edellä mainitun valossa esitysluonnoksen jakson viimeisen kappaleen sivulla 14 voisi muuttaa esimerkiksi seuraavaan muotoon:

"Sopimuksessa tarkoitettuja turvallisuusluokiteltuja tietoja voivat käsitellä myös muut kuin rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset. Tällaisia viranomaisia voivat olla esimerkiksi ministeriöt. Näiden viranomaisten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojalain (1050/2018) 2 §:n 1 momentin mukaisesti EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ja kansallista tietosuojalakia. Jos tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla toimivat viranomaiset luovuttavat henkilötietoja Natolle tai tietoturvaluussopimuksen osapuolille, jotka eivät ole EU:n jäsenvaltioita, henkilötietojen siirtoihin sovelletaan tietosuoja-asetuksen V lukua."

Teknisenä huomiona todettakoon, että rikosasioiden tietosuojadirektiivi ei sisällä liikkumavaraa sen soveltamisalan osalta, mutta kansallisissa laissa on mahdollista kattaa kokonaan unionin oikeuden

ulkopuolelle jäävä henkilötietojen käsittely. Sivulta 13 voisi poistaa sanat ”direktiivin liikkumavaran puitteissa”. Lisäksi samassa kappaleessa täsmällisempää olisi todeta, että ”kansalliseen turvallisuuteen liittyvä henkilötietojen käsittely” jää siinä mainittujen säädösten soveltamisalan ulkopuolelle.

Hallituksen esityksen jaksossa, joka koskee yritysturvallisuutta, mainitaan yritysturvallisuusselvitysten osalta toimivaltaiset viranomaiset. Sitä vastaavasti henkilöstöturvallisuutta koskevassa jaksossa (s. 12) olisi hyvä mainita henkilöturvallisuusselvityksissä toimivaltaiset viranomaiset.

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Koivu Virpi
Oikeusministeriö - Demokratia- ja julkisoikeusosasto